

**ПОЛІТИЧНА ДУМКА
XX – ПОЧАТКУ XXI СТОЛІТЬ:
МЕТОДОЛОГІЧНИЙ І ДОКТРИНАЛЬНИЙ
ПІДХОДИ**

Підручник

У 2-х томах

ТОМ 2. ДОКТРИНАЛЬНИЙ ПІДХІД

За загальною редакцією доктора політичних наук Хоми Н. М.

Львів

Видавництво «Новий Світ-2000»

2020

УДК 32 “19/20” (075.8)
ББК Ф1(0) бя73-1
П 504

Рекомендовано до друку Вченими радами:

ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (протокол № 5 від 31.05.2016 р.);

Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (протокол № 14 від 13.05.2016 р.);

Київського національного університету будівництва і архітектури (протокол № 44 від 27.05.2016 р.);

Національного університету «Острозька академія» (протокол № 14 від 30.06.2016 р.);

ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди» (протокол № 1 від 29.08.2016 р.);

Львівського національного університету імені Івана Франка, філософського факультету (протокол № 200/7 від 03.10.2016 р.);

Класичного приватного університету (м. Запоріжжя) (протокол № 3 від 26.10.2016 р.);

Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки (протокол № 3 від 27.10.2016 р.).

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Токовенко О. С. – доктор філософських наук, професор, декан факультету суспільних наук і міжнародних відносин Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Цвих В. Ф. – доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри політології Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Шайгородський Ю. Ж. – доктор політичних наук, заслужений працівник освіти України, головний науковий співробітник Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України

П 504 Політична думка ХХ – початку ХХІ століть: методологічний і доктринальний підходи : підручник : у 2-х т. / за заг. ред. Н. М. Хоми ; [Т. В. Андрущенко, О. В. Бабкіна, В. П. Горбатенко та ін.]. – Львів : «Новий Світ-2000», 2020. – Т. 2. – 535 с.

У підручнику проаналізовано генезу розвитку світової політичної думки у ХХ – на початку ХХІ століття. Представлено основні напрямки вивчення політичної проблематики за методологічним (том 1) і доктринальним (том 2) підходами до аналізу.

Для студентів-політологів, аспірантів, викладачів вищих навчальних закладів, політичних діячів, а також для усіх, хто цікавиться політикою та політичною наукою, історією її еволюції.

ISBN 978-966-97585-8-3

УДК 32 “19/20” (075.8)
ББК Ф1(0) бя73-1

© Авторський колектив, 2020

© За заг. ред. Н. М. Хоми, 2020

© «Новий світ-2000», ФОП Піча С.В., 2020

ПЕРЕДМОВА

Другий том нашого видання, присв'яченого історії політичної думки ХХ – початку ХХІ століття, розглядає еволюцію поглядів на політику за доктринальним підходом. Аналізом охоплені як представники уже добре розроблених політичною наукою доктрин (неолібералізм, неоконсерватизм, соціал-демократія, комунізм, націоналізм, фашизм, популізм, фемінізм та ін.), так і ті, де політична компонента увиразнена менше (релігійні доктрини сучасності, екологізм та ін.).

У комплексному підручнику з історії світової політичної думки¹, а також на сторінках енциклопедичного словника-довідника² уже були представлені окремі з розроблених доктрин. У пропонованому варіанті підручника теми набули розширеного звучання та доповнилися аналізом таких доктринальних напрямків, які порівняно менше представлені у навчальній літературі, але для студентів-політологів мають особливу цінність. Мова про комунітаризм, лібертаризм, солідаризм, неоанархізм, утилітаризм, глобалізм, альтеглобалізм і антиглобалізм, реалізм і неореалізм та ін.

Цей том є логічним продовженням матеріалу, представленого у першому томі, з викладом історії політичної думки за методологічним підходом. Цим пояснюється збереження послідовної нумерації тем, а у тексті обидвох частин видання використовуються відсильні посилання, які скеровують читача до інших тем (у тому числі й у іншому томі) для нагадування, уточнення певних фрагментів наукового знання. Для представлення якнайширшого спектру мислителів, у обох томах ми намагалися охопити відмінних представників новітньої політичної думки, лише зрідка звертаючись повторно до знакових мислителів, внесок яких настільки значний, що представити його виключно у межах одного доктринального чи методологічного підходу неможливо.

Без перебільшення, пишаємося нашим загальноукраїнським колективом авторів-ентузіастів, зусиллям яких уже вкотре втілюється формат наукового краудсорсингу як об'єднаної «сили розуму», «колективного інтелектуального ресурсу»! Без натхненної альтруїстичної праці кожного це видання не вийшло б у світ. У ньому об'єдналися різні регіональні школи політичної науки – львівська, київська, дніпровська, одеська та ін. Сподіваємось, представлений двотомник буде ще одним хорошим символом утвердження політичної науки в Україні, 25-літній ювілей якої відзначаємо у 2016 році.

*Науковий редактор видання
доктор політичних наук **Н. М. Хома**,
Львівський національний університет імені Івана Франка*

¹ Історія політичної думки : підручник / за заг. ред. Н. М. Хоми ; [І. В. Алексєнко, Т. В. Андрущенко, О. В. Бабкіна]. – Л. : Новий Світ-2000, 2016. – 1000 с.

² Історія політичної думки : навч. енцикл. словник-довідник / за заг. ред. Н. М. Хоми ; [В. М. Денисенко, Л. Я. Угрин, Г. В. Шипунов та ін.]. – Л. : Новий Світ-2000, 2014. – 765 с.

Авторський колектив (том 2)

Тема 20. Політичні ідеї представників неолібералізму – д-р політ. н., проф. **Куц Г. М.** (Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, кафедра політології, соціології і культурології)

Тема 21. Політичні ідеї представників консерватизму та неоконсерватизму – д-р політ. н., проф., засл. працівник освіти України **Бабкіна О. В.** (Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, кафедра політичних наук)

Тема 22. Політичні ідеї представників соціал-демократії – канд. юрид. н., доц., докторант **Тімашова В. М.** (Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, кафедра політології та державного управління)

Тема 23. Комуністична доктрина та її еволюція – д-р політ. н., проф. **Северинюк В. М.** (Класичний приватний університет (м. Запоріжжя), кафедра богослов'я та гуманітарних дисциплін)

Тема 24. Політичні ідеї представників націоналізму – д-р політ. н., проф. **Гулай В. В.**, канд. політ. н. **Родик Г. Ю.** (Національний університет «Львівська політехніка», кафедра міжнародної інформації)

Тема 25. Політичні ідеї італійського фашизму та німецького націонал-соціалізму – д-р політ. н., проф. **Мілова М. І.** (Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, кафедра політології), канд. політ. н. **Дмитрашко С. А.** (Одеська національна академія харчових технологій, кафедра соціології, філософії і права)

Тема 26. Політичні ідеї представників неоанархізму – д-р політ. н., доц. **Ярош О. Б.** (Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, кафедра політології та державного управління)

Тема 27. Політичні ідеї представників утилітаризму – д-р політ. н., проф. **Дем'яненко Б. Л.**, канд. політ. н., доц. **Дем'яненко В. М.** (ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди», кафедра політології)

Тема 28. Політичні ідеї представників лібертаризму – канд. політ. н., доц. **Пальшков К. Є.** (Одеський державний університет внутрішніх справ, кафедра філософії та соціально-гуманітарних дисциплін)

Тема 29. Політичні ідеї представників комунітаризму – канд. філос. н., доц. **Бандурка А. С.** (Міжнародна фундація виборчих систем (IFES))

Тема 30. Політичні ідеї представників солідаризму – канд. юрид. н., доц. **Павлишин О. В.** (Національна академія внутрішніх справ, кафедра філософії права та юридичної логіки)

Тема 31. Політичні підходи представників екологізму – д-р іст. н., проф. **Марчук В. В.**, канд. політ. н., докторант **Голуб'як Н. Р.** (Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, кафедра політичних інститутів та процесів)

Тема 32. Суспільно-політичні аспекти релігійних доктрин сучасності – канд. іст. н., доц. **Геник М. А.** (Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, кафедра політичних інститутів та процесів)

Тема 33. Політичні ідеї представників популізму – канд. іст. н., доц. *Козирев О. С.*, канд. іст. н., доц. *Козирева М. Е.* (Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського, кафедра політології)

Тема 34. Політичні ідеї представників реалізму та неореалізму – канд. іст. н., доц. *Ковальська-Павелко І. М.* (Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара, кафедра української історії та етнополітики)

Тема 35. Політичні ідеї представників доктрини глобалізму – д-р політ. н., доц. *Митко А. М.* (Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, кафедра міжнародної інформації)

Тема 36. Політичні ідеї представників альтерглобалізму й антиглобалізму – канд. політ. н., доц. *Шуліка А. А.* (Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара, кафедра політології)

Тема 37. Політичні ідеї представників футурологічних (прогностичних) – д-р політ. н., проф. *Андрущенко Т. В.* (Інститут вищої освіти Національної академії педагогічних наук України)

Тема 38. Доктрина фемінізму: аналіз політичних ідеї представників – канд. політ. н., доц. *Ворчакова І. Є.* (Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського, кафедра політології)

ЗМІСТ

Тема 20. Політичні ідеї представників неолібералізму	13
20.1. Витоки неолібералізму: специфіка та основні ознаки	13
20.2. Сутнісні характеристики неолібералізму	19
20.3. Європейські версії неолібералізму:	22
20.3.1. Політичні погляди представників Віденської (Австрійської) школи (Л. Мізес, Ф. Гаєк)	22
20.3.2. Політичні погляди представників Фрайбурзької школи (В. Ойкен, А. Мюллер-Армак, Л. Ерхард)	24
20.4. Еволюція англо-американського неолібералізму	28
Тема 21. Політичні ідеї представників консерватизму та неоконсерватизму ..	36
21.1. Консерватизм у поглядах мислителів першої половини ХХ століття	36
21.2. Неоконсервативна політична ідеологія: зміст, умови виникнення, представники-засновники	38
21.3. Соціальна база неоконсервативної ідеології	41
21.4. Основні принципи економічної та соціальної політики неоконсерваторів	44
21.5. Неоконсервативна концепція суспільно-політичного розвитку М. Тетчер	48
21.6. Погляди Ф. А. фон Гаєка на проблеми етатизму й економічної свободи	50
21.7. Теорія «освіченого консерватизму» Г.-К. Кальтенбруннера	52
21.8. Проблеми політичних цінностей у неоконсервативній ідеології	54
Тема 22. Політичні ідеї представників соціал-демократії	61
22.1. Суть соціал-демократії як ідеології (доктринального напрямку)	61
22.2. Предтечі сучасної соціал-демократії	63
22.3. Теоретичне підґрунтя «національного соціалізму» Ф. Ласалю	65
22.4. Критичний марксизм К. Каутського	67
22.5. «Антимарксизм» Е. Бернштейна	69
22.6. Теоретик «австромарксизму» Р. Гільфердінг і його «Фінансовий капітал»	71
22.7. Ліворадикальний напрямок європейської соціал-демократії: К. Лібкнехт і Р. Люксембург	72
22.8. Еволюція програмних засад соціал-демократії після Другої світової війни. «Третій шлях» Е. Гіденса	75
22.9. «Шведська модель» У. Пальме	78
22.10. Маніфест постсоціал-демократії (Т. Блер, Г. Шредер)	79
22.11. Демократичний соціалізм «декларації» Л. Жоспена	82
22.12. Теорія соціал-демократії Т. Майєра	84

Тема 23. Комуністична доктрина та її еволюція	90
23.1. Поняття комунізму та його перші ідеологи	90
23.2. Ленінський етап розвитку комунізму	92
23.3. Політичні погляди Л. Троцького	95
23.4. Німецькі комуністи К. Лібкнехт і Р. Люксембург	96
23.5. Політичні ідеї представників «лівого» комунізму:	97
23.5.1. «Лівий» комунізм у Росії	97
23.5.2. Ліво-комуністичні ідеї в країнах Західної Європи	99
23.6. Сталінізм і сталінщина	101
23.7. Комуністично-радянська доктрина післясталінського періоду (М. Хрущов, Л. Брежнєв, Ю. Андропов, М. Горбачов)	104
23.8. Нерадянський комунізм:	108
23.8.1. Єврокомунізм (А. Грамші, Д. Лукач, П. Тольятті та ін.)	108
23.8.2. Маоїзм	110
23.8.3. «Абсолютний інтернаціоналізм» Е. Че Гевари та Ф. Кастро	111
23.8.4. Особливості комуністичної ідеології в КНДР	113
23.9. «Реальний комунізм» О. Зінов'єва	113
23.10. Неокомунізм (О. Тарасов, В. Грибачов)	115
Тема 24. Політичні ідеї представників націоналізму	122
24.1. Національна проблематика: місце в сучасній історії політичної думки ...	122
24.2. Історична еволюція та сучасні теоретичні школи націоналізму кінця XX – початку XXI ст. (Е. Кедурі, Е. Сміт, Е. Геллнер, Б. Андерсон, У. Коннор, Г. Кон, Л. Грінфелд, В. Брубейкер)	124
24.3. Типологізація націоналізму Дж. Келласа	131
24.4. Ідеологія політичного сіонізму (Т. Герцль)	134
24.5. Афроамериканський націоналізм (М. Гарві, С. Бріггс, М. Літл, М. Л. Кінг, «Чорні пантери»)	136
24.6. Ідеологічні засади та політична практика індійського націоналізму (Р. Тагор, М. К. Ганді, Д. Сарасваті, Д. Л. Рай, Б. Тхакре)	140
24.7. Антиколоніальний і постколоніальний націоналізм: феномен панафриканізму та афроцентризму (В. Дюбуа, Л. С. Сенгор, Ф. Фанон, М. К. Асанте)	143
Тема 25. Політичні ідеї італійського фашизму та німецького націонал-соціалізму	151
25.1. Вплив суспільно-політичних трансформацій в Німеччині та Італії після Першої світової війни на зародження політичних доктрин фашизму та націонал-соціалізму	151
25.2. Інтелектуальні джерела: пошук моделі державного розвитку в творчості О. Шпенглера, М. ван ден Брука, Е. Юнгера	153
25.3. Політико-правові погляди К. Шмітта: держава, закон і «расова спільнота»	157
25.4. Дж. Джентіле про тоталітарний характер фашизму, роль і місце вождя у фашизмі	159

25.5. Політичні погляди Б. Муссоліні: зміст фашизму.....	161
25.6. Політичні погляди А. Гітлера: зміст націонал-соціалізму.....	163
25.7. Політична міфологія А. Розенберга.....	168
25.8. Расові теорії Г. Гюнтера та Л. Ф. Клауса.....	171
25.9. Спільне та відмінне в політичних ідеях націонал-соціалізму і фашизму.....	172
Тема 26. Політичні ідеї представників неонархізму.....	178
26.1. Неонархізм як новітня політична ідеологічна течія.....	178
26.2. Витоки неонархізму (Дж. В. Годвін, П.-Ж. Прудон, М. Штірнер, Л. Толстой, М. Бакунін).....	180
26.3. Новітній анархо-індивідуалізм (Б. Такер, М. Онфре).....	184
26.4. Новітній вимір анархо-синдикалізму (Ж. Сорель, Р. Рокер) та його інституційні форми у сучасному світі.....	186
26.5. Новітній анархо-комунізм (П. Кропоткін, Ж. Грав, Н. Махно та ін.).....	190
26.6. Екоанархізм (М. Букчин, Дж. Зернан).....	195
26.7. Анархо-фемінізм (Е. Гольдман, В. де Клер, Л. Парсонс).....	197
26.8. Постанархізм і постанархістський структуралізм (С. Ньюман).....	200
26.9. Практика новітнього анархізму у сучасному світі.....	201
26.10. Значення неонархістського підходу до аналізу політики для подальшого розвитку політичної науки.....	204
Тема 27. Політичні ідеї представників утилітаризму.....	209
27.1. Сутнісні характеристики доктрини утилітаризму.....	209
27.2. Політичні ідеї представників класичного утилітаризму як предтеч сучасних утилітаристських підходів:.....	211
27.2.1. Політичні погляди предтечі утилітаризму Д. Г'юма.....	211
27.2.2. Теорія політичного утилітаризму Дж. Бентама.....	214
27.2.3. Свобода в трактуванні Дж. С. Міла.....	217
27.2.4. Г. Сиджвік – останній видатний філософ класичного утилітаризму.....	221
27.3. Особливості новітнього періоду розвитку етичних і політичних ідей мислителів утилітаризму.....	222
27.4. «Негедоністичний утилітаризм» Дж. Е. Мура.....	229
27.5. Мілівська традиція «утилітаризму правила» у філософській спадщині Р. Б. Брандта та Д. Брейбрука.....	231
27.6. Розвиток бентамівської традиції «утилітаризму дії» Дж. Дж. К. Смартом.....	233
27.7. Дворівневий утилітаризм Р. М. Хеара.....	234
27.8. Антиспесієсизм П. А. Д. Сінгера.....	236
27.9. Значення утилітаристського підходу до аналізу політики для подальшого розвитку політичної науки.....	237

Тема 28. Політичні ідеї представників лібертаризму.....	242
28.1. Сутнісні характеристики лібертаризму	242
28.2. Концептуалізація лібертаризму як утілення думки про крайній індивідуалізм	248
28.3. Теорія справедливого розподілу Р. Нозіка.....	252
28.4. Капіталізм у «філософії об'єктивізму» А. Ренд.....	256
28.5. Учення Л. фон Мізеса як джерело сучасної лібертаріанської думки	259
28.6. «Анархокапіталізм» М. Ротбарта	262
28.7. Взаємозв'язок між економічною й політичною свободою в ученні М. Фрідмана	264
Тема 29. Політичні ідеї представників комунітаризму.....	271
29.1. Сутнісні характеристики комунітаризму як ранньої посткласичної ідеології.....	271
29.2. Критика лібералізму як основна передумова появи комунітаризму.....	274
29.3. М. Сендел про поняття вкоріненості в культуру	277
29.4. М. Волцер: соціальне значення благ	280
29.5. Інтерпретація аристотелівської моделі справедливості А. Макінтайром.....	283
29.6. Комунітарні мережі А. Етціоні	286
29.7. Ч. Тейлор: від комунітаризму до мультикультуралізму	289
29.8. Майбутнє комунітаризму як політичної ідеології та практики	291
Тема 30. Політичні ідеї представників солідаризму	295
30.1. Солідарність і солідаризм: підходи до розуміння понять та сутнісні характеристики.....	295
30.2. Уявлення про солідарність від давнини до XIX століття. Становлення солідаризму як доктринального підходу (Е. Дюркгейм, Л. Дюгі, Л. Буржуа, Ш. Жід)	297
30.3. Специфіка тлумачення солідарності в творчості східноєвропейських мислителів 1-ої половини XX ст.	301
30.4. Солідаризм у працях учених XX століття (Г. Пеш, П. Барт та ін.)	305
30.5. Персоналістична інтерпретація солідарності у вченні Н. Нойгауза.....	307
30.6. Концепція солідаризму В.-Ю. Даниліва	309
30.7. Сучасне розуміння солідарності та її значення для розвитку демократії в посттоталітарних суспільствах.....	310
Тема 31. Політичні підходи представників екологізму	319
31.1. Світоглядні засади та концептуальні параметри доктринального вчення екологізму	319
31.2. Предтечі сучасного екологізму (Е. Геккель, Л. Клагес, В. Вернадський)	321
31.3. Глобальні екологічні проблеми у вченнях А. Ейнштейна та Р. Карсон.....	325
31.4. Екоконцепції представників Римського клубу	327
31.5. Екоцентризм і біоцентризм екологічної філософії (О. Леопольд, Дж. Лавлок, А. Швейцер).....	332

31.6. Екологічна етика відповідальності (Г. Йонас, К. Маєр-Абіх, К.-О. Апель).....	334
31.7. Політичні ідеї глибинного та соціального екологізму (А. Несс, Д. Формен, Дж. Мандера, У. Р. Каттон, М. Букчин).....	336
31.8. Біорегіональний та феміністичний напрями екофілософії (П. Берг, Р. Десмон, К. Сейл, Дж. Додж, Ф. Добоні).....	339
31.9. Етична концепція прав тварин (П. Сінгер, Т. Ріган).....	341
31.10. Еволюція та партизація екологічного руху.....	342
Тема 32. Суспільно-політичні аспекти релігійних доктрин сучасності	348
32.1. Зародження концепції християнської демократії в енцикліках Льва XIII	349
32.2. Засудження тоталітарних режимів у суспільно-політичних творах Пія XI.....	352
32.3. Проблема справжнього миру у політичних концепціях римо-католицької церкви (Бенедикт XV, Пій XI, Пій XII, Іоан XXIII) та інших християнських церков (М. Л. Кінг)	354
32.4. Питання прогресу людства у концепції Павла VI.....	357
32.5. Трансформаційні процеси сучасного світу в оцінці Іоана Павла II.....	359
32.6. Глобальні проблеми людства в інтерпретації Бенедикта XVI і Франциска	363
32.7. Політична доктрина сучасного буддизму у вченні Далай-лами XIV.....	366
Тема 33. Політичні ідеї представників популізму.....	372
33.1. Загальна характеристика феномену популізму	372
33.2. Фермерський популізм (Г. Джордж, І. Доннеллі, М. Е. Ліз, Т. Е. Уотсон, Дж. Б. Уівер).....	374
33.3. Політична ідеологія апризму. Політичні погляди А. де ла Торре	377
33.4. Політичні погляди Ж. Д. Варгаса.....	379
33.5. Політична доктрина Х. Д. Перона. Популізм Л. Карденаса	381
33.6. Політичні ідеї У. Чавеса	384
33.7. Засади популізму в сучасних європейських країнах. Східноєвропейські популісти (О. Лукашенко, В. Жириновський).....	385
Тема 34. Політичні ідеї представників реалізму та неореалізму	393
34.1. Загальна характеристика політичного реалізму	393
34.2. Вплив соціоантропологічної концепції Р. Нібура на становлення політичного реалізму.....	396
34.3. Основні ідеї та положення політико-реалістичної парадигми Е. Г. Карра.....	398
34.4. Поміркований напрям політичного реалізму (Г. Моргентау, Дж. Кеннан, А. Шлезінгер-мол.):	399
34.4.1. Г. Моргентау – фундатор американської школи політичного реалізму	399
34.4.2. Розвиток політичного реалізму в творчій спадщині Дж. Ф. Кеннана та А. М. Шлезінгера-мол.....	401

34.5. Ультраконсервативний напрям політичного реалізму (Р. Страус-Хюпе)	403
34.6. Розвиток політичного реалізму в Західній Європі (Ф. Норсідж, Дж. Френкел, Р. Арон)	405
34.7. Неореалізм К. Н. Уолтца	408
34.8. Критика неореалізму (Р. Кокс, Дж. Мірсхаймер, А. Вендт)	410
Тема 35. Політичні ідеї представників доктрини глобалізму	418
35.1. Глобалізм як політична доктрина	418
35.2. Класична школа глобалізму:	421
35.2.1. Глобалізація та глокалізація у концепції Р. Робертсона	421
35.2.2. Трансформізм як підхід Д. Гелда до аналізу глобальної політики Космополітична соціальна демократія	423
35.3. Школа гіперглобалістів (революційних глобалістів):	426
35.3.1. Особливості підходів гіперглобалістів. Революційний глобалізм К. Омає	426
35.3.2. Особливості підходу до глобалізації Т. Л. Фрідмана. «Плаский світ»	427
35.3.3. Виклики глобалізації для міжнародних відносин у трактуваннях Р. О. Кохейна та Дж. С. Ная-мол	429
35.3.4. Глобалізм на «Великій шахівниці» З. Бжезинського	432
35.4. Політичні ідеї трансформістів (еволюційних глобалістів) (М. Кастельс, Дж. Розенау, Е. Гіденс, У. Бек)	434
35.5. Політичні ідеї представників скептичного підходу до глобалізації:	439
35.5.1. П. Герст та Г. Томпсон: сумніви в глобалізації	440
35.5.2. Виклики глобальному капіталізму в концепції Р. Гілпіна	441
35.5.3. Економічна глобалізація Н. Фергюсона	442
Тема 36. Політичні ідеї представників альтерглобалізму й антиглобалізму	448
36.1. Антиглобалізм та альтерглобалізм як сучасні ідеологічні течії: теоретичні аспекти	448
36.2. Організаційні основи та практична діяльність антиглобалістських і альтерглобалістських рухів	451
36.3. Організаційна мережа АТТАК. Погляди К. Агітона та І. Рамоне. Діяльність «Via Campesina»	454
36.4. Латиноамериканський рух альтерглобалізму (Субкоманданте Маркос, У. Чавес та ін.)	457
36.5. Альтернативні теорії модернізації (Р. Пребіш, С. Фуртадо, Т. Дус-Сантус та ін.)	461
36.6. Світ-системний аналіз сучасного глобалізованого світу (А. Г. Франк, Дж. Аррігі, С. Амін)	464
36.7. Концепція «Імперії» А. Негрі та М. Хардта	468
36.8. Політичні ідеї представників екологічного антиглобалізму (В. Шіва, Дж. Ріфкін, Р. Нейдер та ін.)	470

36.9. «Доктрина шоку» Н. Кляйн	473
36.10. Концепція антиглобалізму Д. Кортена.....	474
36.11. Політичні погляди представників соціалістичного напрямку антиглобалізму (А. Каллінікос, С. Жижек, Л. Ларуш)	476
36.12. Анархо-синдикалістський напрям антиглобалізму (Н. Чомскі, М. Альберт, Дж. Холлоуей).....	478
Тема 37. Політичні ідеї представників футурологічних (прогностичних) теорій	484
37.1. Футурологічні політичні концепції: зміст, типи	484
37.2. Футурологічні ідеї у світовій літературі початку ХХ ст. (О. Гакслі, Дж. Орвелл)	485
37.3. «Футурошок» Е. Тоффлера	486
37.4. Футурологічна спадщина С. Гантінгтона.....	490
37.5. Концепція «кінця історії» Ф. Фукуями	494
37.6. Політична футурологія представників інформаційного суспільства (Г. Маклюен, Дж. Нейсбітт, Й. Масуда).....	496
Тема 38. Доктрина фемінізму: аналіз політичних ідеї представників.....	503
38.1. Доктрина фемінізму: сутність та еволюція («хвилі»)	503
38.2. Зародження та формування феміністичних теорій (О. де Гуж, М. Уолстонкрафт)	506
38.3. Фемінізм «першої хвилі» (Е. Гольдман, К. Цеткін, О. Колонтай та ін.).....	507
38.4. Фемінізм «другої хвилі» (неофемінізм, сучасний фемінізм). С. де Бовуар – основоположниця «другої хвилі»	510
38.5. Ліберальний фемінізм Б. Фрідан.....	512
38.6. Соціалістичний (З. Айзенштейн, Дж. Мітчелл, О. Брайсен, А. Янг) і марксистський фемінізм (У. Прокоп, В. Брайсон) як ідеологічні напрями «другої хвилі» фемінізму	514
38.7. Радикальні теорії фемінізму «другої» хвилі (С. Файерстоун, К. Міллет, А. Р. Дворкін):.....	516
38.7.1. Радикалізм підходів С. Файерстоун і К. Міллет	516
38.7.2. Радикальний фемінізм А. Р. Дворкін	519
38.8. Психоаналітичні підходи до проблеми нерівності статей (Дж. Мітчелл, Н. Чодороу, Д. Діннерстайн).....	521
38.9. Ідеологічні засади культурного фемінізму (К. Гілліган, М. Дейлі)	523
38.10. Сепаратистський фемінізм (М. Фрай)	524
38.11. Постколоніальні феміністичні ідеї (Ч. Моханті, С. Саху).....	525
38.12. «Третя хвиля» фемінізму (Р. Уолкер, С. Фалуді, А. Менегетті).....	526
38.13. Квір-теорія Дж. Батлер.....	529